

Njen pogled

DLUSP

*Tea Curk Sorta
Julijana Božič
Jana Dolenc
Polona Ipavec
Silva Karim
Olga Kolenc
Anja Kranjc
Ana Križnič
Polona Kunaver Ličen
Ana Maraž
Klavdija Marušič
Kristina Rutar
Teja Tegelj*

9.-31. marec 2018

Ženska in umetnost. Neločljiva povezanost.

V zgodovini umetnosti je imela ženska pomembno vlogo. Bila je razlog za ustvarjanje, navdih, muza ter femme fatale, ki je umetnikom jemala dih.

Kljub njihovi stalni prisotnosti pa so imele ženske v zgodovini pri dejanskem ustvarjanju umetnosti povsem postransko vlogo. Redko so bile naročnice umetniških del, še redkeje umetnice. Že v dobi renesanse se je kot umetnik lahko uveljavil izključno moški avtor, ženska pa kot umetnica še dolgo ni bila enakovredno priznana. Vendar pa to ne pomeni, da ženske niso ustvarjale. Ustvarjale so, čeprav so bile pri tem pogosto osamljene in neopažene.

Eden od bistvenih razlogov, zakaj ni bilo velikih umetnic, je izobrazba. Institucionalno izobraževanje je bilo številnim ženskam do konca 19. stoletja ali celo do začetka 20. stoletja onemogočeno. Prav tako so jim bila zaprta vrata razstavišč. Širši javnosti so ostale nepoznane, ker niso ne razstavljale in ne prodajale. Po njihovi smrti je spomin na njih hitro zbledel in to je tudi razlog, da njihovih imen ne najdemo v splošnih umetnostnozgodovinskih pregledih. Zaradi te njihove javne odsotnosti najpogosteje trdimo, da ženskih umetnic ni bilo. Ti argumenti pa so velikokrat neutemeljeni, saj izhajajo iz nepoznavanja zgodovine umetnic.

Najpogumnejše so se uprle svoji vnaprej napisani družbeni vlogi in se vsaka na svoj način in na svojem področju borile in orale ledino za vse današnje pesnice, pisateljice, slikarke, itd. Številne so morale na tej poti velikokrat prikrivati svojo pravo identiteto. Njihova dela so se v javnosti največkrat pojavljala pod moškimi imeni in zaradi tega so se v družbi toliko težje uveljavile kot samostojne umetnice. Pomembno je tudi dejstvo, da so številne velike umetnice, ki so se uspele uveljaviti v zgodovini umetnosti, ob sebi imele očete umetnike ali pa so bile poročene z umetnikom.

V današnjem 21. stoletju poskušajo likovni kritiki in umetnosti zgodovinarji še vedno ločevati med moško in žensko umetnostjo. Naj bo pričujoča razstava ob dnevu žena v poklon vsem umetnicam, ki so bile v zgodovini spregledane, in pa v poklon vsem umetnicam iz DLUSP-a, ki tokrat razstavljajo. Naj nas ta razstava opominja, da je bistvenega pomena spoštovanje kakovostne umetnosti in ne spol avtorja, saj cilj vsake zrele kulturne družbe ni razločevanje, primerjanje, dokazovanje ali tekmovanje med umetniki in umetnicami oziroma moškimi in ženskami, ampak razumevanje, sodelovanje in spoštovanje.

Maja Pangos, umetnostna zgodovinarica

Relief, 2017, žica, 220 x 150 cm

Primorska kiparka in magistrica umetnosti Tea Curk Sorta v svojih delih ponazarja svoja razmišljanja, išče odgovore in se spoprijema z aktualnimi vprašanji. Kdo sem? Zakaj živim? Kaj je moj namen, cilj? Kakšna je moja vloga v družbi? Sprašuje se ali smo ustvarjeni, da delujemo kot posamezniki, ali smo nujno del družbe ... Kaj sploh smo brez družbe ... Kako ta gleda na ustvarjalco, ki je tudi mati, žena, prijateljica ... Ali smo sodobni ljudje res manj človeški, odtujeni, zaradi hitrega tempa življenja in visoko razvite tehnologije?

Figure v ciklih lahko beremo kot posamezne sličice ali pa kot celoto, saj je vsaka postavitev v prostoru edinstvena. Tea Curk Sorta se tako kot z odnosom posameznik – družba, mati – umetnica, gibanje – mirovanje ... ukvarja tudi z odnosom figur do prostora in pa z dialogom med obiskovalci ter njenimi deli. Žične risbe/figure sobivajo s prostorom, težijo k popolni celoti, ki jo lahko dosežeta umetniško delo in razstavni prostor.

Avtorica vzpostavlja globoke ali pa samo navidezne odnose med vsem kar je prisotno: med figurami samimi, med figurami in razstaviščem, med figurami, prostorom in gledalcem ... Dela Tee Curk Sorta so odraz njenih lastnih stanj in razmišljanj, občutij, so refleksija njenega intimnega življenja.

Ana Papež Križaj

Dela Julijane Božič nihajo nekje med slikarstvom in ilustracijo. Predstavlja se z deli, ki spadajo v dve različni seriji. Prva so zverinice velikega formata. Upodobljene figure nas nagovarjajo frontalno in so postavljene v neko pravilnično skoraj geometrijsko okolje. Enostavna izbira sijočih barv je v kontrastu z deltajno risbo s svinčnikom. Kažejo se nam gozdne živali, ki jih vidimo v svojem občutju. Te so skoraj kot stripovski liki, lahko pa jih razumemo kot prispodobe človeka.

Druge so del serije Prisotnost/odsotnost v kateri se pretežno ukvarjam s prezentacijo človeka v nekem vsakdanjem okolju. Kot je zapisala Majda Božeglav Japelj za Majski salon 2016 je slikarstvo kot brezčasni instrument za upodabljanje sedanjosti skozi podobe.

Gre za uporabo različnih tehnik upodabljanja s katerimi skušam prikazati zamaknjeno odsotnost, ki hkrati odzvanja prisotnost, kaže ponotranjeno doživljanje upodobljene figure v okolju v katerem jo najdemo.

Julijana Božič

Plastenja barv v delih Jane Dolenc pričarajo učinke nekakšnega sodobnega palimpsesta. Spodnji sloji so namreč sledi, ki se "prebijejo" na površino in ključno zaznamujejo njeno barvno stanje. Nanašanje in odstranjevanje barv sta neločljivo povezani dejanji ustvarjalnega procesa, sta njena izrazna usmerjenost, v kateri likovne rešitve podpirajo vsebinske in obratno. Z odstranjevanjem, celo brisanjem, avtorica dosega posebno mehko in fine prehode oz. nekakšen sfumato efekt. Površina je zaradi karakterno raznolikih nanosov blago trepetava, pulzirajoča, njeno specifično atmosfero pogojuje presevnost spodnjih plasti. Pogled skozi vodi v globino, prav posebno, brezpredmetno, nedefinirano, neskončno, brez jasno opredeljenega prostora, pa vendar z njim, s tistim, kar predstavlja njegovo iluzijo, kar vzpostavlja imaginarni, duhovni prostor.

Anamarije Stibilj Šajn

Forma intime, 2018, analogna črno-bela fotografija, na rc papir, 11 x 30 cm

Za moje fotografije je značilna črno-bela, digitalna ali analogna tehnika. Običajno sem se poistovetila z dokumentarnim načinom fotografiranja, kjer subjekt najprej opazujem, nato pa ga skušam zajeti pristno in čimbolj neposredno. Tudi tokrat fotografije obravnavajo intimne in subtilne bežne momente, ki si jih želim sama s pomočjo fotografskega medija vtistniti v zavest in spomin.

V ciklu *Forma intime* sem se začela ukvarjati z avtorskim pristopom upodabljanja sebe skozi telesnost in emocije. Svetloba zariše nežne linije telesa, ki vzpostavijo odnos med lastno estetiko, ekspresijo organske oblike in končno pogledom nase. To sem hotela poudariti tudi s formatom fotografije, ki je omejil likovni prostor tako, da se je vzpostavila intimna atmosfera.

Polona Ipavec

Jabolko, 2018, mešana tehnika na pergamentu, 10 x 10 cm

Olga Kolenc se skozi svoje slike dotika eksistencialnih vprašanj, znotraj in preko katerih se človek kot bitje, utesnjeno v večno negotovost, sooča z globljimi dimenzijami bivanja. Njene »praskanke« (unikatna grafična tehnika, ki jo je razvila sama) segajo k vprašanjem, s katerimi se človek spopada v življenju in ki ga iz samozadovoljnega bivanja v vsakdanu ženejo v nenehno samoizpraševanje in v iskanje večnih odgovorov.

Narava in razumevanje njenih elementov, ki sta se razpirala kot motiv in gonilo njenega ustvarjalnega izražanja, sta avtorico vodila preko intimno doživetih izkušenj v osebno predelane in izgovorjene podobe, neke vrste »duhovne krajine človeka«.

V zadnjih nekaj letih nadgrajevanem ciklu, podnaslovljenem Lepa Vida, odgrinja in razgalja Olga Kolenc zgodbo o ženski, o njenem mikrokozmosu doživljanj in oživljanj čustev in o impulzivnosti njenih notranjih moči. Spregovarja o svobodi sprejemajočega dela ženske narave, o posebnosti in izbranosti njenega bistva, o hoji skozi boleč svet medosebnih odnosov, v katere je neprosto voljno potisnjena, da bi se skozi zavedanje o celovitosti lastnih odzivov znotraj sfer čutenja preobrazila in se na koncu znova vrnila v toplino materine varnosti, ki jo nenavsezadnje predstavlja tudi ona sama...

Iz minuciozno obdelanih rastrov se tako luščijo pripovedi, ki v svoji večplastnosti izvirajo iz duhovno pregnetenih podstati. Vidiki večpolnosti človeške narave in iskanje njihove simbioze se v reflektivno in na podlagi empiričnega zasnovanih pripovedi razpirajo v drugačna svetovja. Njih razlaga pa se razbira preko občutenja, čutenja in hkrati skozi kontemplativno, razmišljujoče in razmišljeno stanje. Zastavljene na način iskrenega in odkritega raziskovanja zadobivajo podobe Olge Kolenc intimnejše in hkrati univerzalnejše razsežnosti. Išče svetlobo znotraj védenja in zavedanja o temi, o zakritem polu človekove narave, znajo in zmorejo - tako kot življenje samo - vedno znova presenetiti s toplino in optimizmom...

Tanja Cigoj

Silva Karim

Sobivanje 1, 2017, keramična skulptura

»Kot bi z neba vabikal ptico, naj pride sest mi na odprto dlan ...«

... s tem verzom bi najlažje ubesedila srečanje z likovno pokrajino Silve Karim in tako dopolnila njen metaforičen naslov »Gnezdenje linij«, pod katerim je zbrala slikarska dela in keramiko iz svojega ustvarjalnega opusa zadnjih nekaj let. Kot da je s svojimi deli spletla slikarsko gnezdo, varno naročje za svoje »drzne ptice sanj« in hrepenenj, a hkrati tudi »plašne ptice nemoči« in spraševanj. Za izhodišče svojega ustvarjalnega procesa je izbrala linijo.

Tako na slikarskih platnih, jedkanih, ilustracijah kot v keramiki je njeno osnovno ustvarjalno gibalo risba, ki jo prečisti do najbolj preprostih form, očisti vseh detajlov, razbremeni nadrobnosti. Risba, ki jo je v svojem reducirajočem likovnem procesu vedno znova pripeljala do njenega začetka, do osnovnih linij, potez, s tem pa tudi do izvora njene metaforičnosti in simbolike.

Njeno likovno povabilo nas tako preko konkretnega, predmetnega, materialnega vodi v drug svet – in tako obzorje ni več samo meja med zemljo in nebom, temveč razpira snovni svet v duhovno ...

Bernarda Podlipnik

Anja Kranjc

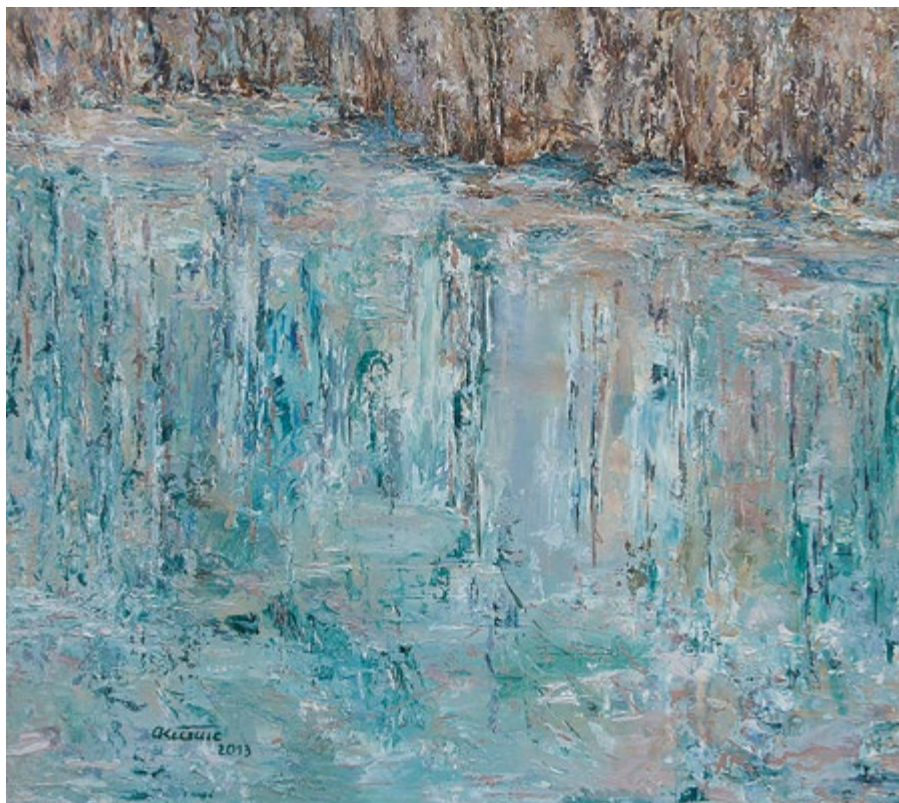
5 figur, 2017, železo, mavce, mivka, fotografije, 80 x 200 cm,
slika: pigmenti na platno, 160 x 140 cm

Kiparka Anja Kranjc pristopa k metjeju celostno in iz vsebinskega zornega kota. V zadnjih desetih letih je ustvarila več obsežnih in celovitih kiparskih ciklov, v katerih gledalcu zastavlja ne le življenjska, temveč tudi bivanjska vprašanja. Svojo pronicljivo in gibko likovno govorico razvija tudi v slikarstvu, risbi in grafiki ter jo kot likovna mentorica predaja naprej. Kiparko poznamo predvsem kot mojstrico modeliranja v smislu arte di porre, umetnosti dodajanja in nalaganja materiala (gline, voska, mavca idr.), manj po umetnosti odzemanja, arte di levare, čeprav je v lesu ustvarila enega svojih najbolj občutenih ciklov, Gozd ponoči. Kadar gradi, rada išče vzporednice v svetu živali, zlasti s pticami, ki s svojimi telesi ustvarjajo prostore za bivanje in zarod. Anjin likovni izraz in simbolika sta izrazito avtopoetska ter prestopata utečene poti mainstreama in sodobne brezizrazne estetike. Za kiparstvo je že kot študentka prejela študentsko Prešernovo nagrado za svoj prvi celovitejši opus Eros - Thanatos, ki predstavlja začetek avtoričinega avtentičnega iskanja neotipljivih in nevidnih podob podzavesti, sanj in (pra)davnih spominov, simbolne smrti in novega rojstva. Minevanje in porajanje sta temeljni vprašanja, ki ju Anja Kranjc vešče razrešuje skozi sam ustvarjalni proces v tesnem stiku s snovjo in materiali.

Vesna Krmelj iz teksta za razstavo Prehajanja v Galeriji Srečišče, hostel Celica, Ljubljana 2017

Zaledenela Soča ob sončnem vzhodu, 2013, olje na platno, 52 x 62 cm

Temeljna občutja slikarke Ane Križnič so združena v njenih sugestivno naslikanih ekspresivnih pokrajinah in ravno z njimi je dosegla svoj najbolj razpoznavni slikarski izraz. Med motivom in slikarko vlada popolna harmonija, to pomeni tudi poistovetenje, ki se pozna navznoter in opazi navzven. Ne glede na velikost slik je na slikovni površini zajeto vse: slikarkina neverjetna energija, izjemna želja po iskrenem izrazu in slikarska prepričljivost. Zanja so značilni nanosi barv in neverjetno razgibana govorica potez. Slikarka z umirjeno silovitostjo nanaša barve na platno, jih med seboj meša in prekriva, da na koncu dobi uglasene, tipične tone za vsak motiv. Ti dajejo glavni naglas tem le na videz abstraktnim prizorom. Enako pripravljena je zajeti široko panoramo kot droben detajl, čemur botruje spontana in s čustvom prepojena fantazija, ki bistvo vidnega in dojetega izrazi v povsem osebnih, individualnih likovnih govorici. S kombinacijo barv dosega želeni učinek, pa naj gre za asociativne podobe pokrajin ali za figurativno zasnovane krajine, ki so v njeni bližini.

Tatjana Pregl Kobe

Slutnja, 2017, akril, dekopaž in zlati lističi, 70 x 50 cm

Polona Kunaver Ličen na slikovni površini ustvarja zgodbe, življenjske in hkrati pravljичne, predvsem pa vsebinsko in likovno pestre. Njeno slikarstvo je figurativno, polno zanimivih, svojstvenih likov, elementov žive in nežive narave. Izoblikovala jim je samosvojo predstavnost in nekatere figure so postale slikarkine arhetipske spremljevalke na področja različnih likovnih medijev. Med liki imajo posebno mesto svojstveno artikulirane živali, za katere se zdi, da poleg oblikovnih variacij premorejo tudi različne nravi.

Slikovni oder deli na številne mizanscene, s katerimi vzpostavlja hkratnost dogajanja. Z izjemno minucioznostjo sestavlja slikovno prizorišče. Precizno slikanje prepleta s tehniko decoupage in servetno tehniko, ki ji nudita obilico likovnih in vsebinskih momentov. V najnovejših delih v pestro likovno dogajanje vključuje tudi zlate lističe. Kolažne aplikacije doslikava, lazurno prekriva ali pa izpostavlja posamezne, že ustvarjene oblike. Čeprav pozornost posveča vsakemu detajlu, nikoli ne izgubi občutka za celoto. Fragmenti se sicer zdijo delčki z lastno avtonomijo, a šele v medsebojnem dialogu se polnomočno osmišljajo. Vezi med njimi so namreč čvrste tudi takrat, ko se zdijo nevidne. Njene slikarske sestavljanke so, kljub raznolikosti, vselej homogene in likovno uravnotežene.

Anamarija Stibilj Šajn

Čeprav je mlada, je v delu Ane Maraž opaziti leta razmišljanja in raziskovanja svoje poti pod likovnim soncem. S svojo naivno in esencionalno govorico, pa tudi z odločitvijo, da se usmeri v risbo in ilustratorsko dejavnost, zagotovo izstopa tako v svojem okolju kot v svoji generaciji. V polju slednjih je izbrala smer, ki je popolnoma izčiščena, ki se izogne vsemu okoliškemu, odvečnemu, prikupnemu, presladkemu in ki se, tako v svoji obliki kot vsebini, osredotoča na bistvo. Tako delujejo njene podobe kot znak, simbol ali vizualni arhetip tistega, kar ilustrirajo, naj gre za zgodbo ali osebne refleksije. Pod širokim pojmom minimalizma pa se skriva več obrazov Ane Maraž; njena risba je ponekod otroška in duhovita, drugje arhaična, ljudska, včasih jo zaznamujejo deformacije in predmenzioniranje znanih podob, drugič prevladujejo ploskovitost, linearnost in ritem, ki tvori vzorce; ravno zaradi slednje „grafičnosti“ se njena risba lepo poda tudi na uporabne izdelke. Njena paleta je zadržana, mnogokrat črno-bela, izleti v barvitejše spektre pa so bolj izjema kot pravilo, med tem ko v rabi različnih tehnik ni skromna; kombinira jih in raziskuje njihovo „funkcionalnost“ glede na različne vloge, ki jih ima njen končni izdelek. Ana je uspešno razvila svojo prepoznavno podobo, skladno njenim lastnim estetskimi preferencam, ki geografsko segajo daleč, pretežno proti severu, vsebinsko pa široko v zunanji in globoko v lasten intimni svet. Izgleda, kot da ji je domače okolje dalo ustrezno zaledje, izhodišča in vzpodbudo na samostojni umetniški poti, slogovno pa je ni pretirano determiniralo. Njenih neposrednih vzorov tako ni iskati v težki, zemeljski primorski umetnosti, temveč prej v minimalizmu skandinavskega sveta ter v zadržani „severnjaški“ estetiki.

Maja Doljak Marinkovska, kustosinja in likovna kritičarka

»Če bi želeli resnično presoditi sliko, bi morali najprej posvetiti pozornost ekspresiji večnosti...Ker smo lahko, pravzaprav, skoraj gotovo prepričani, da tisto kar ni večno tudi resnično ne more biti.« Čeprav izrečena pred več kot sto leti, misel, s katero britanski estetik in sociolog John Ruskin izenačuje »lepo, resnično in dobro«, brezhibno definira osnovno vzdušje zadnjih umetniških izdelkov Klavdije Marušič. Toliko bolj. Medtem, ko se Ruskin v iskanju lepote brezupno izgublja v svojem nerešljivem konfliktu s takratnim tehnološkim razvojem in z njegovo civilizacijsko neuskkljenostjo, tržaška umetnica danes, v tej stokrat bolj zapleteni virtualni dobi, ustvarja harmonijo med osebnimi kreativnimi ambicijami ter vsakodnevno rutino. Medtem ko se odziva na različne spodbude iz svojega okolja, avtorica v svobodnem prostoru obvladuje ravnotežje med intuicijo in kontrolo.

Maja Briski

Za umetniško ustvarjanje Kristine Rutar je značilno prezpraševanje in hkrati že tudi preseiganje esencialnih značilnosti medija, v katerem deluje. Na lončarskem vretenu, ki je primarno razumljen kot orodje za izdelovanje funkcionalnih keramičnih predmetov, Rutarjeva skozi preoblikovanje in sestavljanje posazmeznih vrtenin forme preoblikuje do točke, kjer njeno delo pridobi status skulpture, namen pa ni več funkcionalne narave. Upoštevajoč ne-definiranost tematskega polja, v katerem deluje, je njen drzen in preišljen poseg zares prelomen. Ustvarila je povsem unikaten likovni izraz, ki ga definira raziskovanje abstraktnih form ter grajenje povezav med umetniškim artefaktom in gledalčevo imaginacijo.

V tkanino ovite skulpture, s katerimi se Rutarjeva predstavlja tokrat, preko svoje forme namigujejo na specifično fazo v razvoju živalskega embria. Kipi so za zdaj v varnem, izoliranem prostoru, objemajo jih bele tkaninaste linije, ki jih varujejo. Vendar preko izredno spretno kompozicije celotnega dela hrakti vzbujajo slutnjo po nadaljnem razvoju, po rasti. Rutarjeva tako na likovno prepričljiv način ustvari svojevrstno dihotimijo med prostorom zavetja in prostorom neomejene svobode. Delo pred gledalcem zares zaživi skozi ustvarjeno napetost med tema nasprotujočima si poloma. Zdi se, kot da se bodo živalske forme kmalu iztrgale iz svojega omejenega prostora in polno zaživele nekje drugje, stran od gledalčevih oči. Prav zato je toliko večji privilegij, da jih imamo priložnost občudovati v tem vznemirljivem trenutku na njihovi poti razvoja.

Miha Maurič, dipl.fil.

Slikarstvo Teje Tegelj je subtilna sinteza likovnih raziskovanj in razkritje najbolj intimnih ter prvinskih občutkov. Gledalca prevzame s svojo kompleksnostjo in ga razveseljuje z razpiranjem številnih izraznih možnosti, s heterogenimi načini in pristopi, s katerimi avtorica širi prostor osebne umetniške poetike ter s sproščenimi dialogi med likovnimi izrazili vanjo vnaša svežino.

V središče svojega likovnega zanimanja postavlja linije, barve, strukture, teksture, ploskve, pa tudi prostor in kompozicijo kot tako. Zanimajo jo tudi različni pristopi in načini likovnega vizualiziranja ter izraznost, ki jo posedujejo. Raziskovanja, analiziranja in vselej nova komponiranja primarnih likovnih izrazil ji omogočajo ustvarjati bogat slikovni oder, na katerem večplastno razpenja žive likovne opne, preko katerih v hkratnost dogajanja vstopajo likovni akterji, postavljeni v nove medsebojne odnose in sveže (inter)akcije. V njeni likovni igri pa nenehno vlada reduktivno načelo, saj se avtorica koncentrira na najbolj bistveno. Slikovni organizem je večplasten, a nikoli zasičen. Teja Tegelj v svoji slikarski izkušnji združuje preišljeno voden proces, v katerem nastopajo odločne, eksaktne, metjejsko popolne likovne reakcije, ki jih povezuje z elementi spontanosti in naključij, s sproščenimi, stihijskimi, lahkotnimi, a neke v podzavesti še vedno preišljeno pozicioniranimi likovnimi akcijami.

Anamarija Stibilj Šajn

